

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Irakin tilanteesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 297/2019 vp:

Miten Suomi aikoo EU:n puheenjohtajamaana toimia sen eteen, että Irakin viranomaiset kunnioittavat mielenosoittajien ihmisoikeuksia ja kokoontumisvapautta,

aikooko Suomi edistää sitä, että Irakin turvallisuusjoukkojen toiminnasta mielenosoitusten aikana tehdään puolueeton ja läpinäkyvä tutkinta ja että rikoksiin syyllistyneet asetetaan vastuuseen,

miten hallitus aikoo tukea Irakin kansalaisten oikeutettuja vaatimuksia korruption kitkemiseksi ja julkisten palvelujen parantamiseksi ja

miten Suomi aikoo tukea Irakin demokratiakehitystä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi on erittäin huolissaan Irakin ihmisoikeustilanteesta. Tilanne on hyvin vakava. Lokakuun alussa alkaneet mielenosoitukset ovat vaatineet jo yli 300 kuolonuhria. Loukkaantuneita on noin 15 000. Pääkaupunki Bagdadissa uhreja on tullut jokaisen viime päivän aikana yhdestä vajaaseen kymmeneen. Myös muissa kaupungeissa on ollut levotonta ja ihmisiä on myös tapettu.

Mielenosoitusten yhteydessä on käytetty kovia ammuksia, vähemmän tappavia ammuksia ja kyynelkaasuammuksia. Lisäksi maassa tapahtuu räjähdyksiä ja kidnappauksia. Ihmisoikeusjärjestöjen mukaan Irakin turvallisuusjoukot (ISF) ovat käyttäneet tappavan raskaita kyynelkaasuammuksia.

Suomi on yhdessä muiden EU-maiden kanssa tiukasti tuominnut väkivallan käytön mielenosoittajia vastaan. Lisäksi Suomi on vaatinut Irakin hallitusta selvittämään kuolemaan johtaneet tapaukset sekä asettamaan asianomaiset rikollisoikeudelliseen vastuuseen.

Ulkoministeri Haavisto on nostanut ihmisoikeusloukkaukset esille kahdenvälisissä tapaamisissa irakilaiden kanssa, viimeksi 14.11. tapaamisessaan Irakin ulkoministeri Alhakimin kanssa Washingtonissa. Irakista keskustellaan säännöllisesti EU:n jäsenmaiden kesken, viimeksi ulkoasiainneuvostossa 11.11. ja tämän lisäksi muun muassa neuvoston työryhmissä Brysselissä sekä Bagdadissa EU-lähettiläiden kesken. EU:n 7.11. julkilausumassa todettiin jäsenmaiden tuki Irakin

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 297/2019 vp

hallitukselle sen toimissa korruption kitkemiseksi, työpaikkojen luomiseksi ja hallinnon parantamiseksi. Bagdadin EU-lähettiläät tapasivat Irakin pääministeri Abdul-Mahdin 13.11. ja välittivät hänelle jäsenmaiden vakavat huolet aseellisesta voimankäytöstä mielenosoittajia kohtaan ja hallituksen toimista kansalaisten ilmaisunvapauden rajoittamiseksi. Lisäksi Suomi on tuominnut väkivaltaisuudet ulkoministeriön virallisella tilillä Twitterissä 5.10.

Mielenosoitukset ovat alleviivanneet sekä kansainvälisen yhteisön että Irakin johdon hyvin tiedossa olevaa Irakin tarvetta laaja-alaiselle ja pitkäjänteiselle tuelle yhteiskunnan vakauttamiseksi, turvallisuustilanteen normalisoimiseksi sekä jälleenrakennusprosessin tehostamiseksi. Suomi on sitoutunut jatkamaan Irakin kokonaisvaltaista tukemista myös tulevinä vuosina.

Isisin vastaisen koalition OIR-operaatioon osallistumalla Suomi ei ainoastaan edistä Irakin turvallisuusjoukkojen vahvistamista, turvallisuussektorin kehittämistä ja turvallisuustilanteen vakauttamista, vaan tukee samalla Irakin jälleenrakennusta. OIR-operaatiossa suomalaiset eivät anna joukkojenhallinta- tai mellakantorjuntakoulutusta. Voimakeinojen käyttö mielenosoitusten tukahduttamiseksi on nostanut esille tarpeen jatkaa koulutustoimia, joilla tuetaan Irakin turvallisuusjoukkojen siirtymistä sodanajan taisteluorganisaatiosta kohti normaaliolojen turvallisuusko-neistoa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan ohella Suomi tukee Irakin siviiliturvallisuussektorin kehitystä mm. osallistumalla EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioon. Rahallisesti merkittävä osa Suomen tukea kohdistuu vakauttamistoimiin YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta, miinojen ja räjähtämättömien ammusten raivaukseen kansainvälisten rahastojen kautta ja humanitaariseen apuun. Suomi valmistelee myös hanketta Irakin ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Myös suomalaiset järjestöt ovat osoittaneet kiinnostusta hankkeiden suunnitteluun. Niiden toteuttamisessa on otettava huomioon maan hauras tilanne ja erilaisten riskien hallinnan vaativuus.

Näillä toimilla tuetaan Irakin jälleenrakennusprosessia, luodaan edellytyksiä toimiville peruspalveluille sekä tuetaan Irakin mahdollisuuksia luoda kansalaisilleen koulutus- ja toimeentulomahdollisuuksia. Riskienhallinnan kannalta on järkevää ohjata Suomen tuki Irakiin UNDP:n kautta, jolle Suomen tuki vuodesta 2016 lähtien on ollut 9 miljoonaa euroa, sillä rahastolla on vahvat riskienhallintamekanismit ja se ei kanavoi rahoja suoraan Irakin hallinnolle. UNDP:n vakautusrahaston hankkeilla pyritään mm. paikallishallintojen kehittämiseen, niiden kapasiteetin vahvistamiseen sekä edistämään ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista. Nämä seikat ovat nähdäksemme keskeisiä maan vakaus- ja demokratiakehityksessä.

Suomen suurlähetystön uudelleenavaaminen Bagdadissa parantaa osaltaan keskusteluyhteyttä, yhteydenpitoa ja vaikuttamismahdollisuuksia Irakin viranomaisiin sekä mahdollisuuksia Irakin ja alueen kehityskulkujen seurantaan. Suomella ja Irakilla on pitkät ja aikaisemmin hyvin tiiviit suhteet. Maidemme välillä on voimassa useita valtiosopimuksia, mm. kulttuurin ja taloudellisen yhteistyön alalla. Suomen vienti Irakiin oli vuonna 2008 lähes 185 miljoonaa euroa. Tuolloin Irak oli Suomen kolmanneksi tärkein vientimaa Lähi-idässä. Vuonna 2018 vienti Irakiin oli vain noin 10 miljoonaa euroa.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 297/2019 vp

Suurlähetystön läsnäolo auttaa suomalaisia toimijoita pääsemään mukaan Irakin jälleenrakennukseen. Mitä laaja-alaisemmin Suomi on mukana tukemassa Irakin kehitystä, sitä paremmat mahdollisuudet Suomella on käydä keskustelua ja edistää ihmisoikeuksien sekä demokraattisten periaatteiden toteutumista maassa. Hallitus seuraa tiiviisti Irakin ihmisoikeustilanteen kehittymistä ja tulee myös jatkossa pitämään ihmisoikeuksien kunnioittamista esillä kahdenvälisissä tapaamisissa.

Helsingissä 29.11.2019

Ulkoministeri Pekka Haavisto